

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Janv. - Fév. 2014

N° 190

Bimestriel bilingue publié à Genève
CASE POSTALE 153 - 1211 PETIT-SACONNEX 19 - GENEVE/SUISSE

CCP: IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Բովանդակություն

Էջ 4

- Երկնագույն առանցքի մեջ - ժայռաբանական խաչքար մը կը յայտնաբերուի Տերսիմի մէջ

Էջ 5

- Հայերն Վիֆիպոլիտիան արդէն ունի 100 000 յոդաւ

Էջ 6

- Հայկական ոսկիների լեգենդ

Յանւոյւած

- Հայաստան 2014-ին Ամառընիս և թաւալեթ պիտի արտադրի

Էջ 9

- Իսլամացած հայերու միջոցով հայկական ինքնութեան փորձութիւնը

Էջ 10

- Թուրքիոյ մէջ սկսած են ցուցակագրել հայկական հարցը ուսումնասիրողները

Էջ 13

- Ա. Յակոբեանը Շահմատի պիտեան

Sommaire

p. 2

- Interview avec Sarkis Shahinian

p. 5

- Tremblement de terre: 25 ans après?

p. 7

- Rencontre avec Sophie Audoin-

Mamikonian

- Semra^{mus} - Concert de solidarité

p. 8

- Diva fête divinément

- Shéhérazade et Carmina Burana

Supplément

- Hajogh: Rétrospective sur 2 ans

d'activisme environnemental

p. 10

- Lastiver Anapat

p. 11

- The Green Bean : un café pas

comme les autres à Erevan

p. 12

- «To plan the future, we must know

the past»

p. 13

- Communiqué du Comité suisse du

Fonds Arménie

p. 15

- Nouvelles de l'Ecole Topalian

p. 16

- Soirée commémorative dédiée au

25e anniversaire du séisme

ANNEE DE DEFIS MAJEURS

Nous voici à l'aube de l'année 2014 qui, espérons-le, se terminera sur une meilleure note que la précédente...

En effet, les derniers mois de 2013 ont apporté leur lot de mauvaises nouvelles et de déceptions pour les Arméniens qui se sentent concernés par l'avenir de la République d'Arménie et la quête de justice pour les victimes du génocide de 1915. Un petit tour d'horizon des faits marquants des dernières semaines de l'année passée laisse présager davantage de défis et d'épreuves à surmonter ces prochains mois.

Après la décision de l'Arménie de se joindre à l'Union douanière, au cours d'une visite à Erevan le 2 décembre, le président russe Vladimir Poutine a annoncé une baisse du prix du gaz vendu à l'Arménie et un accord a été signé à cet effet entre le gouvernement arménien et le chef du géant gazier russe Gazprom. En vertu de cet accord, 20% des parts du réseau de distribution de gaz national détenus par le gouvernement arménien sont cédés à la compagnie russe. En échange, cette dernière effacera les quelques 300 millions de dollars de dettes que le gouvernement arménien avait souscrits pour subventionner secrètement le prix du gaz naturel russe livré à l'Arménie depuis 2011. L'accord prévoit que les gouvernements arméniens actuel et à venir ne pourront augmenter les taxes ni procéder à des changements du cadre juridique du réseau de distribution du gaz, désormais entièrement contrôlé par Gazprom, jusqu'en 2044. La partie arménienne est tenue également de veiller à ce que les tarifs du gaz domestique soient suffisamment élevés pour que Gazprom puisse récupérer 9% de ses investissements dans le réseau chaque année. Ces privilèges sans précédent ont provoqué un tollé parmi les membres de l'opposition et des manifestations organisées par des militants de la société civile, qui considèrent l'accord comme un coup sérieux porté à la souveraineté de l'Arménie. Cela n'a pas empêché le Conseil national, largement dominé par le Parti républicain (HHK) du président Serge Sargsyan, de ratifier l'accord controversé le 23 décembre. Quelques jours plus tard, la Commission de comptage, contrôlée par l'opposition, a jugé invalide le vote sur l'accord pour des violations graves de procédure. >>>

*****

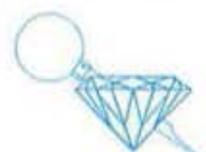
*La rédaction d'Artzakank vous présente ses meilleurs vœux
pour une année pleine de bonheur et de prospérité.*

*****

Avec les compléments de
TAVITIAN

Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

ANNEE DES DEFIS MAJEURS

»»» A l'occasion du 25ème anniversaire du tremblement de terre qui a coûté la vie à 25 000 personnes et détruit un tiers du pays, de nombreux reportages ont été réalisés dans les zones sinistrées, démontrant que les plaies du séisme restent encore profondes parmi la population. Il est triste de constater que 25 ans après la catastrophe plus de 4 000 familles vivent encore dans des abris temporaires à Gumri. Contrairement aux années précédentes, le Président de la République et les membres du gouvernement n'ont pas participé aux cérémonies de commémoration dans les villes touchées par le tremblement de terre et se sont contentés d'envoyer des fleurs.

D'autre part, les jeunes engagés et les militants de la société civile qui ont fait davantage entendre leur voix en Arménie cette dernière année nous inspirent confiance et espoir.

Parmi les autres événements majeurs citons la visite du chef de la diplomatie turc Ahmet Davutoglu à Erevan le 13 décembre à l'occasion d'une réunion de l'Organisation de coopération économique de la mer Noire. Il a déclaré aux journalistes que la vague de déportation des Arméniens sous les Jeunes Turcs était «une erreur» et «un acte inhumain». Le ministre turc des Affaires étrangères a plaidé en public pour une réconciliation entre l'Arménie et la Turquie sur la base de ce qu'il a qualifié de «mémoire juste».

Les semaines passées ont été particulièrement dures pour les Arméniens de Syrie, qui continuent de subir les ravages de la guerre avec son lot quotidien de bombardements, rapt et pillages sans compter les pénuries d'eau, d'électricité, de médicaments et de produits alimentaires. Le bilan des morts et des blessés arméniens s'alourdit tous les jours, notamment à Alep. L'avenir de nos communautés en Syrie et dans les autres pays du Proche-Orient plus qu'incertain continue de nous préoccuper.

Enfin, un événement qui a fait l'effet d'une bombe: L'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme (CEDH) publié le 17 décembre dans l'affaire Doğu Perinçek contre la Suisse (voir ci-contre). Par cet arrêt, la CEDH a jugé que le Président du Parti des travailleurs de Turquie, Doğu Perinçek n'avait pas commis d'abus de droit en qualifiant de «mensonge international» l'idée d'un génocide arménien et que la Suisse avait violé le droit à la liberté d'expression en le condamnant pour discrimination raciale.

Dans les milieux arméniens, c'est le choc et l'incompréhension totale! Sans entrer dans des arguments juridiques, comment peut-on accepter de telles atteintes à la mémoire des victimes du génocide de 1915 et à la dignité du peuple arménien dans nos sociétés occidentales où même la diffamation et les insultes sont punies par la loi?

Il nous reste à espérer que la Suisse fera appel de cet arrêt. Cependant, quelle que soit la décision qu'elle prendra, il serait temps pour nous de faire un bilan objectif des résultats réels obtenus à ce jour dans notre lutte pour la reconnaissance et la justice. Peut-être faudrait-il aussi ajuster notre stratégie et redéfinir nos objectifs en visant plutôt l'élimination des conséquences du Génocide à la veille de 2015.

M.S.

L'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme

Interview avec Sarkis Shahinian

Le 17 décembre 2013, la Cour européenne des droits de l'homme (CEDH) a publié son arrêt dans l'affaire opposant Doğu Perinçek à la Suisse. Par cet arrêt la CEDH juge que la Suisse a violé le droit à la liberté d'expression du nationaliste turc en le condamnant pour discrimination raciale. Rappelons que le Président du Parti des travailleurs de Turquie, Perinçek avait nié publiquement l'existence du génocide arménien en le qualifiant de «mensonge international». Il avait été condamné en mars 2007 par le Tribunal de police de Lausanne à 90 jours-amende avec sursis pour discrimination raciale. Un verdict confirmé par le Tribunal fédéral. Perinçek avait alors saisi la CEDH. A titre de réparation, il avait demandé 30'000 € pour dommage matériel et 100'000 € pour tort moral. La Cour a rejeté les deux demandes jugeant que le constat de violation suffit à remédier au tort que la condamnation a pu lui causer.

Les réactions côté arménien ne se sont pas fait attendre, notamment de la part des organisations franco-arméniennes. L'Association Suisse-Arménie (ASA), quant à elle, a diffusé un communiqué intitulé «La dignité humaine doit rester au premier plan pour la Suisse». Dans ce communiqué, l'ASA fait part de sa déception et de son indignation en déplorant que «la liberté d'expression a été considérée juridiquement prioritaire sur la douleur des victimes» et recommande vivement que la Suisse dépose un recours devant la Grande Chambre de la CEDH. «L'ASA est convaincue que la Confédération prendra en considération la volonté du peuple de protéger la dignité humaine et qu'un examen approfondi de cette question par la Grande Chambre amènera à une révision du jugement. Le parlement et le gouvernement sont maintenant tenus de se positionner clairement en faveur du respect de la norme pénale suisse et de se distancer complètement des propos dégradants tenus par des négationnistes.» conclut le communiqué.

Pour mieux comprendre l'importance et l'étendu de cet arrêt, Artzakank a interviewé Sarkis Shahinian, Secrétaire général du Groupe Parlementaire Suisse-Arménie et Président d'honneur de l'ASA.

Quelles sont la portée et les conséquences de cette décision de la plus haute instance européenne pour les Arméniens sur les plans suisse et international?

Pour la première fois depuis sa création, la Cour européenne des droits de l'homme s'est penchée sur deux arguments jamais traités par une juridiction internationale: la qualification de génocide appliquée à l'extermination des Arméniens sous l'Empire ottoman et l'incrimination de la négation de ce génocide. Dans cet arrêt, la Cour déclare que la nécessité de condamner la négation de la qualification de génocide des atrocités survenues en Arménie pendant les années 1915 et les années suivantes n'a pas été démontrée (cf. communiqué de la CEDH du 17.12.2013*). La Suisse aurait violé l'art.10 de la Convention européenne des Droits de l'Homme (Convention). La décision a été prise par cinq voix (dont celle de la juge suisse Helen Keller) contre deux. La tension dans laquelle a été rendu cet arrêt ressort des opinions écrites, faisant partie des considérants, de quatre des sept juges; fait assez rare pour un arrêt de la CEDH. La Petite Chambre n'est >>>

L'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme Interview avec Sarkis Shahinian

»»» pas la plus haute instance juridique européenne. Il y a donc encore la possibilité de recourir devant la Grande Chambre dans les trois mois à partir de la publication de l'arrêt. Tout en considérant que la compétence supra-étatique subsidiaire de la Cour l'empêche d'abroger les lois et les décisions, ou alors d'annuler les décisions de droit interne à l'origine de la violation des droits, je crois que la Suisse tient beaucoup à son autonomie juridique et ne peut pas se permettre de faire désavouer son Etat de droit, ni sur le plan intérieur, ni sur le plan international. Cette loi antiraciste a une double importance pour la certitude juridique de notre Etat, car elle n'a pas seulement été introduite par le gouvernement suisse et votée par les Chambres fédérales, mais elle a aussi été confirmée par la majorité du peuple suisse en septembre 1994. D'autre part, la Suisse s'est mise elle-même en porte-à-faux par rapport à la Turquie, en scellant un «partenariat stratégique» avec cette dernière, qui vise clairement entre autres à se faire inviter au sommet du G20 à Istanbul pendant la présidence de la Turquie de cette organisation.

L'arrêt est lacunaire, voire fallacieux, sur beaucoup de points. S'il devait être confirmé, l'arrêt risque de pousser des forces extrémistes en Suisse à demander au Parlement de revoir l'applicabilité de l'art. 261bis CP. On a déjà entendu que le Conseiller national UDC Christophe Blocher aurait manifesté de telles idées. Par cet arrêt, la liberté d'expression redevient arbitraire. L'alinéa 2 de la Convention n'a pas été pris en considération, alors qu'il précise les cas où cette liberté peut être restreinte.

Cette décision remet en cause la qualification juridique du génocide de 1915. En effet, tout en déclarant qu'il ne lui revenait pas de remettre en question la caractérisation d'un crime en tant que génocide, la Cour distingue avec insistance la négation du génocide des Arméniens de celle des crimes de l'Holocauste. Dans ces affaires, les requérants avaient nié des faits historiques, parfois très concrets, comme l'existence des chambres à gaz, qui avaient une base juridique claire car clairement établie par une juridiction internationale (Tribunaux de Nuremberg), tout en oubliant que les crimes commis contre les Arméniens avaient déjà été reconnus et jugés par des tribunaux militaires turcs entre 1919 et 1920.

La Cour ne tient pas compte non plus du droit européen existant, notamment la Décision cadre 2008/913/JAI DU CONSEIL du 28 novembre 2008 sur la lutte contre certaines formes et manifestations de racisme et de xénophobie au moyen du droit pénal. Aussi, la Cour doute que la condamnation de M. Perinçek ait été commandée par un «besoin social impérieux». La Cour a aussi retenu qu'en l'espèce, le requérant ne pouvait

pas prévoir que ses paroles seraient jugées pénalement répréhensibles et que la Suisse n'avait pas démontré que les propos de Perinçek étaient discriminatoires et qu'ils incitaient à la haine raciale ainsi qu'à la violence. Ceci est contredit de façon flagrante dans les procès-verbaux de l'interrogatoire du 23 juillet 2007 par le Ministère public de Winterthur (cfr. ATF 6B_398/2007 al. 6). Il ressort de ces procès-verbaux que M. Perinçek était venu en Suisse pour remettre sciemment en cause la loi (son intention étant d'«aider le peuple suisse et le Conseil national à corriger l'erreur» de la reconnaissance du génocide arménien). Aussi, il a déclaré qu'il ne changerait jamais de position, même si une commission neutre devait arriver à la conclusion que les faits de 1915 constituaient un génocide. Ses affirmations ne relevaient donc ni du débat historique, ni juridique. Elles avaient uniquement un caractère négationniste et discriminatoire. M. Perinçek a fait tout sauf se prêter à un débat scientifique.

Enfin, il faut souligner que l'intervention de la Turquie, en tant que tiers intervenant, explique une influence tout à fait considérable, qui s'est traduite très efficacement à plusieurs niveaux dans l'arrêt. A contrario, on note l'absence inexplicable de l'Arménie qui aurait eu tout intérêt à se faire reconnaître comme tiers intervenant, notamment car la décision relève les rapports entre l'Arménie et la Turquie qui découlent de la question du génocide.

Quelles sont les réactions des milieux politiques suisses?

Si dans les milieux juridiques les avis sont partagés (voir les différents points de vue émis par les juristes interrogés par *Tages Anzeiger*, *Neue Zürcher Zeitung* ou *Basler Zeitung*), dans la société (compte tenu de la majorité absolue des commentaires aux nombreux articles qui se sont succédés ces derniers jours) les réactions à cet arrêt ont été clairement négatives. Toutefois, je pense que la session de mars 2014 des Chambres fédérales réserverait des débats animés sur ce sujet.

Que peut faire la communauté arménienne de Suisse?

La violation de la dignité humaine des Arméniens >>>

DJEVA

INDUSTRIE DE PIERRES SCIENTIFIQUES
HRAND DJEVAHIRDJIAN S.A.
CH - 1870 MONTHEY
VALAIS-SUISSE

IP Inter Protection
Technology

CEC-SYSTEM™

Nettoyage mécanique et protection
interne des conduites contre la
corrosion ultérieure

Rouben OHANESSIAN Directeur
www.interprotection.ch

Tél. 021 731 17 21
info@interprotection.ch

ԵՐԿԼԵԶՈՒՌՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱԲԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկլեզուությունը ունի կրթական, տնտեսական, ընկերային, մշակութային ու ճանաչողական բազմաթիվ առաւելութիւններ: Այս մարզէ ներս կատարուած պրպտումներու եզրակացութիւնները կարելի է թուել հետեւեալ ձեւով.

Երկլեզու անձերը տրէ են մտածելու յատուկ առաւելութեան մը: Երկլեզու երախաները իւրաքանչիւր առարկայի եւ մտածումի համար գիտեն երկու կամ աւելի բառեր: Բառերու եւ նշանակութիւններու միջեւ կապը, զանազան լեզուներու մէջ կը պարունակէ տարբեր զուգորդութիւններ եւ մեկնաբանութիւններ որով անձը կը դառնայ աւելի ստեղծագործ, ճկուն եւ յստակամիտ:

Երկլեզուութեան առաւելութիւններէն մէկն է, անձի մը երկու կամ աւելի աշխարհներու փորձը ապրիլը: Իւրաքանչիւր լեզուով, տարբեր վարուելակերպեր, ժողովրդական ասացուածքներ, Յեթիաթներ, աւանդութիւններ, հանդիպելու եւ բարեւելու ձեւեր, ծննդեան, ամուսնութեան եւ մահուան աւանդութիւններ, տարբեր գրականութիւններ, երաժշտութիւն, զուարճանալու ձեւեր, աշխարհը հասկնալու եւ ըմբռնելու ձեւեր, մտածումներ եւ հաւատքներ կը հարստացնեն անձին աշխարհը:

Երկլեզու անձերու բարձր ըմբռնելու ձիրքը յաջողութիւն կը բերէ դասարանէ ներս: Երկլեզուութեան ազդեցութեամբ, երախայի մը յառաջացող ըմբռնումը եւ զգայնութիւնը դրական կերպով կը նպաստեն իր կարողութեան՝ ընկերային եւ թուային գիտութիւններէ, տեսողական եւ գրական արուեստներէ ներս:

Երկու լեզուներու մէջ ալ գրաճանաչ երկլեզու անձեր կրնան օգտուիլ զոյգ գրականութիւններէն եւ իրենց գրել-կարդալու հաճոյքը կը կրկնապատկուի:

Երկլեզու անձ մը, որ կարող է երկու լեզուներու միջեւ անցք կատարել, իր զգայնացած հաղորդակցութեամբ դիրաւ ընկերային կը դառնայ:

Յարմար պայմաններու տակ՝ երկլեզուութեան ապահոված բազմամշակոյթ կեանքը, մեծ հաւանականութեամբ կը բերէ աւելի բարեացակամութիւն եւ աւելի քիչ ցեղապաշտութիւն՝ տարբեր մշակոյթներու հանդէպ:

Երախային իր մայրենին գիտնալը, իր ինքնութեան հանդէպ յարգանքը կը զօրացնէ եւ իրեն ինքնավստահութիւն կու տայ:

Երկլեզու անձեր երրորդ մէկ լեզուն աւելի դիրաւ կը սորվին:

(Հատուած՝ Պոլսոյ Ազգային Կեդրոնական Կարծարանին կողմէ վերջերս յոյս տեսած ՆԱԿ ՍԱՅՐԵՆԻՆ գրքոյկէն)

ԺԱՅՈՒԱԶԱՆԴԱԿ ԽԱՂԶԱՐ ՄԸ ԿԸ ՅԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԻ ՏԵՐՍԻՄԻ ՄԷՋ

Պոլիսէն տրքսիմցի Կարօ Օլկար կը տեղեկացնէ, թէ Նոյեմբերի ընթացքին Տրքսիմի Մազկիրտ քաղաքի մօտակայ Վէնք (Վանք) գիւղի եկեղեցւոյ աւերակներուն մօտ գտնուած է հազուագիւտ խաչքար մը, որ բանդակուած է 6 մետր բարձրութեամբ ժայռի մը վրայ:

Լշէնք, որ Համաշխարհային Ա. պատերազմի Նախօրեակին Տրքսիմի Նահանգը ունէր 200 հազար բնակիչ, որուն 40 առ հարիւրը հայեր էին, իսկ 60 առ հարիւրը զրզրլպաշ ալեւիներ: Այսօր Նահանգին անունը փոխուած է Թունչելիի եւ բնակչութեան թիւը կը կազմէ 80 հազար:

Ըստ տարբեր տուեալներու՝ Հայոց ցեղասպանութեան տարիներուն Տրքսիմի զրզրլպաշ ցեղախումբերու մօտ ապաստան գտած են 20-25 հազար հայեր: 1915-էն առաջ Տրքսիմի մէջ եղած է 107 եկեղեցի եւ 50 վանք:

ԱՇՂԱԿ

Interview avec Sarkis Shahinian

>>> par cet acte de négationnisme caractérisé reste malheureusement intacte, surtout après cette décision. Il revient donc à chaque membre de notre communauté de faire entendre sa voix haut et fort contre chaque atteinte à notre intégrité, d'où qu'elle vient. Il ne faut laisser aucune chance au négationnisme dans toutes ses formes et le combattre, dans la presse écrite, à la radio, à la télévision. Chacun de nous est appelé à garder sa vigilance et à réagir fermement chaque fois que la portée du génocide de 1915 est minimisée. Par ailleurs, en ce qui concerne le monument «Les réverbères de la mémoire» qui est prévu d'être placé dans le Parc de l'Ariana, notre communauté ne doit pas démordre, même si l'on est confronté à des jeux diplomatiques assez obscurs. Le fait que cent ans après les événements l'on en parle de façon si présente signifie qu'ils ne sont pas un détail de l'histoire. La résilience du Medz Yeghern passe par la sauvegarde de notre dignité, avec les arguments que nous sommes capables de soutenir, mais en demandant des comptes aussi à notre Etat de droit, c'est à dire la Suisse.

ԱՐԶԱԳԱՆԳ ARTZAKANK - ECHO
Case postale 153 - 1211 Petit-Saconnex 19
Responsable de la publication :
Maral Simsar-Tonbazian
Tél : 022 700 36 85
Courriel : artzakank@worldcom.ch

Tremblement de terre du 7 décembre 1988 : 25 ans et après?

par Zariné Papikian

(photo Arax Haroutunian)

L'hiver est froid et riche en neige à Léninakan (Gumri). Mais cette année la neige avait eu du retard, et, au contraire, il avait plu. Le peuple chuchotait: "Mauvais signe..."

Le 7 décembre 1988 à 11h41 la musique de travail de la ville industrielle s'est arrêtée d'un coup... La terre s'est ouverte, engloutissant bâtiments, écoles, gens...

Le séisme a touché environ 40 % du territoire de l'Arménie, laissant en ruines le Nord du pays: 21 villes et 342 villages. Plus de 25.000 morts, 514.000 sans abri, 45.000 survivants dans les ruines, plus de 170 entreprises industrielles arrêtées.

Des mains se sont tendues de beaucoup de pays du monde. Pour la première fois après la deuxième Guerre Mondiale le gouvernement soviétique a accepté l'aide des pays étrangers. Tous les Arméniens du monde se sont mobilisés pour porter secours: médicaments, habits, nourriture, aide financière, adoption d'orphelins, transport d'handicapés à l'étranger pour opérations et soins, etc.

Léninakan (Gumri), jadis un des principaux centres industriels de l'URSS, a clos cette page de sa biographie.

Des associations et fondations humanitaires se sont créées pendant les 10-12 années suivantes sur place et à l'étranger. Au début ont démarré beaucoup de projets de parrainage de familles et de constructions. La plupart des gens n'ont survécu que grâce à l'aide d'urgence arrivée durant ces années. En même temps une partie a commencé à chercher des solutions ailleurs: Russie, Europe, Etats-Unis, etc. Le départ des pères a débouché la plupart du temps sur l'émigration de la famille entière.

ՀԱՅԵՐԵՆ ՎԻՔԻՊԵԴԻԱՆ ԱՐԴԵՆ ՈՒՆԻ 100.000 ՅՕՂՈՒԾ

Հայերեն Վիքիպեդիան Հարաւային Կովկասի երկրների լեզուներից առաջինը համալրեց խոշորագույն Վիքիպեդիաների շարքը՝ հատելով 100.000 յօդուածի շեմը:

Հորեյիանական յօդուածը երեւանում տեղադրուած «Ղարաբաղի կիներ» բանդակի մասին է:

«Հայերեն Վիքիպեդիան սկսել է համալրուել 2005 թուականից: 2010 թուականին այն ուներ ընդամենը 10.000 յօդուած: Ցուցանիշը երեք տարուայ ընթացքում տասնապատկուել է՝ խմբագիրների եւ նրանց ակտիւութեան աճի շնորհիւ», - յայտնել են «Վիքիմեդիա Հայաստան» հասարակական Կազմակերպութիւնում:

Վիքիմեդիա Հայաստանը ամէն շաբաթ օր իր գրասենեակում (Այգեստան 1/30) անցկացնում է բաց դասընթացներ Վիքիպեդիան խմբագրել ցանկացողների համար:

Սեդիամարս

L'autre partie des gens a continué à bénéficier du soutien matériel venant de l'extérieur. Cela a duré des années. Les *Gumretsis*, jadis connus pour leur esprit de créativité et d'initiative, se sont habitués à attendre et à recevoir, dans un contexte politique et économique peu incitatif.

Certes depuis 25 ans un très grand nombre de projets de développement ont été réalisés dans les régions du Nord du pays, mais avec quel impact? Dans quelle mesure étaient-ils adaptés à la réalité locale? Rares étaient ceux qui visaient à la création d'emplois ou à l'accompagnement à l'insertion à l'emploi.

La priorité aujourd'hui? La création de sociétés de production, ou le soutien à la création de petites et moyennes entreprises, voire de petits ateliers d'artisanat. Des formations d'insertion avec des compétences de conception et de réalisation de son propre projet pourraient être proposées à tous les jeunes qui veulent faire quelque chose, mais ne savent pas d'où et comment commencer.

De quoi faire renaître le dynamisme des *Gumretsis* qui n'espèrent plus rien...

Décembre 2013. Il a neigé à Gumri et dans le Nord de l'Arménie, et la nuit la température descend jusqu'à -25°. Plus de 4000 familles habitent encore dans des *domiks* dérisoires, d'autres ont été relogées dans des immeubles inachevés et souvent inchauffables. Des dizaines de milliers de *Gumretsis* contemplant leur nouvelle mairie princière et bien illuminée en se demandant si, 25 ans plus tard, la nouvelle année leur sera enfin bénéfique...

ARTICLES DE FETES

Costumes & accessoires de déguisement
Guirlandes, ballons & cotillons
Farces & attrapes
Drapeaux

depuis 1928

13, Rue de la Rôtisserie - 1204 Genève
022 311 87 08 - www.lagaite.ch

La Gaîté

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՍԿԻՆԵՐԻ ԼԵԳԵՆԴԸ (ԱՌԱՄՊԵԼԸ)՝ ԹՈՒՐԵԱԿԱՆ ԱՆԲՈՒԺԵԼԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌ

Տարևիկ Սարգսեան

Յայտնի է, որ հայերը Օսմանեան կայսրութիւնում բազմաթիւ արհեստներով են զբաղուել, եղել են լաւագոյն ոսկերիչները, դերձակներն ու կոշկակարները, ինչպէս նաև մշակել են հող, ունեցել են մրգատու այգիներ և դաշտեր: Չնայած կայսրութիւնում կիրառուող ծանր հարկային համակարգին, հայերը իրենց աշխատասիրութեան շնորհիւ կարողացել են բարեկեցիկ կեանք ունենալ և նեղ օրուայ համար էլ որոշակի ունեցուածք կուտակել: Հայոց ցեղասպանութեան տարիներին Արևմտեան Հայաստանի հայ ազգաբնակչութիւնը ստիպուած եղաւ բռնել գաղթի ուղին՝ թողնելով իր տունն ու ունեցած ամէն բան: Իրենց տներից հարկադրաբար հեռացող հայերը խորապէս համոզուած էին, որ շուտով յետ են վերադառնալու, այդ պատճառով էլ ունեցած ոսկիներն ու թանկարժէք իրերը պահել են այգիներում փորուած նկուղներում, տան պատերի մէջ արուած գաղտնի պահարաններում, տարբեր անցքերում, գետնի տակ, ինչպէս նաև հայկական եկեղեցիներում:

Յայտնի է, որ ցեղասպանութիւնից փրկուած հայերը իրենց երեխաներին պատմել են հայրենի հողերում թողած ունեցուածքի մասին, և աւանդելով փնտռել դրանք, նրանց համար կազմել են ուղեցոյց բարտեզներ՝ այսպիսով փորձելով յուշել պահոցների գտնուելու տեղերը: Իհարկէ, տասնամեակների ընթացքում եղել են դէպքեր, երբ հայերը, նախնիների թողած բարտեզները ձեռքներին, փորձել են գտնել

պապեանական ոսկիները: Սակայն, եթէ մեզ համար սա մի իւրատեսակ ուխտի, խոստման է նմանում, ապա քրդերի պարագայում խօսքն իսկապէս մոլուցքի հասած մի արկածախնդրութեան մասին է: Այս հորձանուտում յայտնուած մարդկանց շարքերում կան նաև այնպիսիք, որոնք իրենց ամբողջ կեանքը նուիրում են հայերի ոսկիները գտնելու և այդպիսով հարստանալու գործին: Այնուհանդերձ այս գանձախոյզներին կարելի է հասկանալ, քանի որ նրանք իրենց աչքի առաջ իրական փաստեր ունեն: Ներկայում Թուրքիայի ամենահարուստ երկու ընտանիքների՝ Քոչ և Սաբանջը տոհմերի յաջողութեանը օգնել են հենց հայկական ոսկիները: Ասում են, թէ նրանց պապերը իրենց *բիզնեսները* սկսելու համար հիմք են ծառայեցրել հայերից առգրաւուած ունեցուածքը՝ արդիւնքում դառնալով միլիոնատեր գործարարներ: Այս պարագայում զարմանալի չէ, որ հայկական գանձերը գտնելու երազանքը շարունակ հետապնդում է գանձախոյզներին՝ շատերի համար դառնալով կեանքի գերագոյն նպատակ:

Հայաթափուած Արևմտեան Հայաստանում այլևս յետ չվերադարձած հայերի ունեցուածքը՝ տները, դաշտերն ու այգիները, մնացին նրանց բուրդ հարևաններին: Վերջիններս էլ, լաւ իմանալով հայերի ոսկիների գոյութեան մասին, սկսեցին ազահօրէն փնտռել դրանք՝ անխնայ աներելով հայկական տներն ու եկեղեցիները: Այսպէս Թուրքիայում առաջացաւ մի նոր հիւանդութիւն, մի մոլուցք, որով տարուած մարդկանց անուանում են գանձախոյզներ (թուրքերէն՝ *defineci*): Տարիների ընթացքում հայերի թողած հարստութիւնը յայտնաբերուեց և իւրացուեց այդ տարածքներում բնակուող քրդերի կողմից: Սակայն սրանով հանդերձ Թուրքիայում ծնունդ առաւ և տարածում գտաւ հայկական ոսկիների մասին *լեգենդը*, որը արդէն հարիւրամեակ է, ինչ հանգիստ չի տալիս այս մոլուցքով տառապող մարդկանց:

Հայերի թողած ոսկիների մասին լեգենդը ուրուականի նման շրջում է Թուրքիայով՝ փոխանցուելով սերնդէ սերունդ: Չնայած Արևմտեան Հայաստանի տարածքում եղած ոսկիներն ու արժէքաւոր իրերը վաղուց արդէն գտնուել և իւրացուել են, և քիչ է հաւանական, որ գանձեր որոնողները կարող են խոշոր գտածոյ յայտնաբերել, այնուհանդերձ այս երևոյթը կայ և շարունակում է ապրել մարդկանց գիտակցութեան մէջ: Արևմտեան Հայաստանի տարածքում ամէն օր հայկական քչաթիւ կառոյցների աներումը, հայերի գերեզմանների պղծումը սրա վառ պայացոյցն է:

Հայկական գանձերը գտնելու ցանկութիւնը այն աստիճանի է հասել, որ Թուրքիայում ստեղծուել է յատուկ կայք, որն ամբողջութեամբ նուիրուած է գանձերի որոնման «արուեստին»: Այստեղ ներկայացուած է գանձախոյզների համար բոլոր անհրաժեշտ տեղեկութիւնները՝ սկսած հայկական պահոցներին յատուկ տարբերանշանների բացատրութիւններից, մինչև հայերի տների պատերի մէջ արուած փորուածքների յայտնաբերման մեթոդներ:

Հայոց ցեղասպանութիւնից գրեթէ մէկ դար է անցել, բայց կոտորածների մասին յուշերը չեն լքել այդ հողերը: Հայերի դահիճների սերունդները ամէն կերպ փորձում են ոչնչացնել հայկական ամէն ինչ, ջնջել հայկական շունչը և այդ տարածքներում հայերի երբեմնի գոյութեան ճշմարտութիւնը: Հայկական շարդերից հարիւրամեակ անց նրանք չեն կորցրել իրենց ցեղասպան եռութիւնը՝ շարունակելով հայերի ունեցուածքի որոնումներն ու թալանը: Հիւանդ հասարակութիւնը տառապում է ևս մէկ հիւանդութեամբ՝ հայկական ոսկիները գտնելու մոլագարութեամբ: Միգուցէ սա հատուցում է գործած մեղքերի համար, գուցէ՝ պատիժ, որն այս հողերում թողեցին նեկաբար սպանուած հարիւր հազարաւոր հայերի անմեղ հոգիները:

Այն, որ հայերի ոսկիների *լեգենդները* դեռ վառ են թուրքական իրականութեան մէջ, կարելի է հեշտութեամբ հասկանալ՝ այցելելով Արևմտեան Հայաստան: Հայկական հողերի այսօրուայ բնակիչները՝ քրդերը, նկատելով զբօսաշրջիկ հայերին, իրենց «օգնութիւնը» առաջարկելու առիթը բաց չեն թողնում: Նրանք լկտիաբար մօտենում են հայերին, հարցուփորձ անում ինչ-որ բարտեզների մասին և առաջարկում միասին փնտռել ոսկիները և ապա իրար մէջ կիսել գտածոն:

Rencontre avec Sophie Audouin-Mamikonian, la créatrice de Tara Duncan

par Alik Garibian

Sophie Audouin-Mamikonian est une écrivaine qui se démarque des autres auteurs grâce à son sens de l'humour. Elle est connue notamment pour sa décalogie *Tara Duncan* dont l'héroïne est une jeune sortcellière dotée d'un pouvoir extraordinaire qu'elle a souvent du mal à contrôler. Elle est également l'auteur de *Clara Chocolat*, petite sœur de Tara, de la série *Indiana Teller*, qui raconte l'histoire d'un jeune homme né dans une meute de loups-garous, et de *La Danse des obèses*, un thriller pour adultes. Elle vient de sortir le premier tome d'une doxologie intitulé *La Couleur de l'âme des anges*. Je ne peux que vivement vous conseiller tous ces livres. Si je vous parle de cette auteure aujourd'hui c'est parce qu'elle est d'origine arménienne et que surtout j'ai réussi à l'interviewer lors d'une séance de dédicace à laquelle j'ai eu la chance d'assister. Alors voici cette interview :

Mme Audouin-Mamikonian (gauche) et Alik Garibian (droite)

Etes-vous vraiment une descendante de Vartan Mamikonian?

Oui, mais mes guerres sont différentes des siennes ! Lol ! Et puis je ne risque pas d'être sanctifiée, même si mes merveilleux lecteurs se vantent de me vouer un culte...mouuuahh

Avez-vous l'intention de publier une traduction en arménien de Tara Duncan ou d'un autre de vos livres?

Ben pour ça il faudrait déjà qu'un éditeur arménien veuille acheter les droits au Seuil, donc cela ne dépend pas du tout de moi...snif

- Comment est né le personnage de Tara Duncan, d'où l'idée vous est-il venue?

Je venais d'accoucher de ma fille Diane et je relisais l'intégrale de Shakespeare lorsque tout à coup, en lisant *Songes d'une nuit d'été*, je me suis demandée d'où venait la magie de Puck, Titania et Obéron. Shakespeare situe la scène à Athènes mais moi j'ai imaginé que la magie venait d'une autre planète. Et voilà, AutreMonde (le monde fantastique dans Tara Duncan) et ses créatures féériques ou cauchemardesques venaient de naître ! Mais j'ai mis 17 ans avant d'être publiée parce qu'à l'époque, la magie n'était pas populaire en France. Il a fallu *Harry Potter* pour que je sois enfin publiée !!! Vive *Harry Potter* !

Y aura-t-il des films de Tara Duncan ou d'un autre de vos livres?

Ah, le problème c'est qu'en Europe, nous n'avons pas les moyens de faire de gros films de plus de 100 millions. Donc je dois forcément faire cela avec les

Fondation SEMRA^{plus} Concert de solidarité du 20 octobre 2013 à la Cave de Soyhières et St-Martin à Porrentruy

Le concert organisé en fin de l'après-midi du dimanche 20 octobre 2013 par la Fondation Stéphane Elmas a rempli et enchanté la Cave de Soyhières (près de Delémont). Ce sont en effet plus de deux cents personnes qui, pendant une grande heure de musique, ont été conquises par un programme qui enchaînait plusieurs préludes pour piano brillamment interprétés par Dominique Schwimmer et Jessica Marquis. Les œuvres de Stéphane Elmas, le compositeur arménien qui a passé une partie de sa vie à Genève, ont été particulièrement applaudies. Un événement musical mémorable donc mais aussi, au travers de la collecte effectuée et des produits de l'apéritif dînatoire préparé et servi par les bénévoles de SEMRA^{plus} ainsi que grâce au soutien de la Fondation Stéphane Elmas, un bel élan de générosité ! Presque 4'000 francs ont ainsi été réunis en faveur des actions de SEMRA^{plus} au service des enfants malades en Arménie. Un grand merci à toutes celles et tous ceux qui ont contribué à cette réussite : interprètes, public, bénévoles, donateurs-trices !

Durant la Saint-Martin et le Revira (du 8 au 11 novembre puis les 16 et 17 novembre 2013) la Fondation SEMRA^{plus} a tenu un stand en vieille ville de Porrentruy. Les badauds ont pu y consommer le fameux gâteau aux pommes-de-terres, confectionné sur place par une cinquantaine de bénévoles qui s'y relayaient. Le rendez-vous de la gourmandise avec la générosité a, une fois de plus, contribué au financement de nos actions en faveur des enfants malades en Arménie.

américains qui sont terriblement protectionnistes. Donc impossible pour l'instant, tant que je n'aurais pas convaincu un producteur américain...dur dur d'être française !

Quel conseil pouvez-vous donner aux personnes qui voudraient écrire un livre?

- De la discipline et du courage. Écrire un livre est très difficile, parce que le cerveau rechigne à produire un effort continu pendant des heures, alors on se trouve plein de prétextes pour ne pas travailler. C'est le fameux syndrome de la page blanche...

Ndlr : Nous remercions notre jeune correspondante, Alik Garibian (15 ans) d'avoir réalisé cette interview pour les lecteurs d'Artzakank et espérons que d'autres jeunes s'en inspireront pour nous envoyer des textes à publier.

Diva fêtée divinement

Ce n'est pas l'apanage de toute cantatrice d'oser s'attaquer au répertoire de la Callas, si vaste et varié, requérant une technique infaillible, un phrasé particulier, une force dramatique hors pair, une ligne mélodique parfaite et une sensibilité à fleur de peau. Et pourtant Varduhi KHACHATRYAN, accompagnée au piano par Evgenia PILYAVINA, releva le défi avec maestria.

Dans une grande salle de concert du conservatoire de Genève pleine à craquer ce 23 novembre, en plus d'une heure, faisant montre des aspects tantôt lyriques, tantôt dramatiques de sa voix, Varduhi délecta les mélomanes avec une diction parfaite, une colorature maîtrisée à perfection et un contrôle vocal stupéfiant, tout en jonglant avec les nuances et les rythmes.

Les huit compositeurs programmés dans ce concert ont été servis d'un bonheur égal. Le boléro époustouflant d'Hélène, «*Merche dilette amici*», dans les *Vêpres siciliennes* de Verdi, où l'intonation, si bien soutenue avec un texte ciselé et rythmé, a emporté une ovation méritée du public. En deuxième partie du programme, que dire des envolées lyriques de Varduhi, alias Marguerite, dans son air déchirant *L'altra notte* de l'opéra *Mefistofele* de Boïto qui a trouvé un écho apaisant dans les oreilles attentives de l'auditeur? Et les deux «marques déposées» de la diva: l'air de Rosine «*Una voce poco fa*» du *Barbier* de Rossini avec sa tessiture de mezzo, ainsi que l'air des supplications de Lauretta dans *Gianni Schicchi* de Puccini d'après *l'Inferno XXX* de Dante, «*O mio babbino caro*» qui ont laissé pantois un parterre enchanté? Enfin, cerise sur le gâteau, «*Casta Diva*» de *Norma* de Bellini, cet hymne guerrier à la lune, chanté avec beaucoup d'intériorité mais aussi de panache, ont aiguisé notre appétit, comblé par une réception généreuse à l'issue du récital, lors de laquelle la cantatrice a reçu les félicitations chaleureuses d'un public averti, venu la remercier.

Ce récital a été également donné à Erevan le huit décembre 2013, sous l'égide du Ministère de la Culture de la République d'Arménie et de l'Ambassade de Grèce, lors duquel Varduhi a été accompagnée par le pianiste émérite Hayk MELIKYAN. Ainsi s'est terminée la série de récitals dédiée à Maria Callas que la cantatrice a donnés lors de cette année commémorative à travers diverses villes d'Europe.

Abris Varduhi, non seulement pour avoir honoré la mémoire de la bête des scènes qui régna plus de deux décennies durant sur les scènes internationales, mais également pour avoir confectionné un programme de haute volée qui a comblé les cœurs des amoureux du *bel canto*, avides de tout savoir sur le monde mystérieux de la voix humaine.

AS

Shéhérazade et Carmina Burana : programme faste

Il est rarissime d'avoir dans le même concert ces deux chefs-d'œuvre réunis. Et pourtant c'est ce que nous présentait le chef d'orchestre dynamique Luc Baghdassarian le 9 novembre au Victoria Hall de Genève (le même concert était donné la veille à l'Auditorium Stravinsky de Montreux).

La première partie du programme comportait la *Suite symphonique Shéhérazade* de Nicolaï Rimski-Korsakov, qui est certainement l'œuvre dans laquelle son génie a pu s'épanouir pleinement. Inspirée des histoires tirées des contes des Mille et une nuits, cette œuvre comprend quatre récits musicaux : La mer et le vaisseau de Simbad, Le récit du prince Kalender, Le jeune prince et la jeune princesse et enfin Fête à Bagdad – La Mer – Le Naufrage du vaisseau.

Luc Baghdassarian, à la tête de l'Orchestre de Ribaupierre, nous fit vivre avec bonheur les moments de grande puissance et même de violence, alternant avec de belles envolées très lyriques et empreintes du charme et de la grâce de cet Orient qui fait rêver... L'orchestre, très attentif à la baguette de son chef, sut admirablement nous faire revivre ces récits. Notons l'excellente interprétation du premier violon, qui a un rôle très important dans cette œuvre.

Le public, très enthousiaste, sut témoigner son appréciation par ses applaudissements fournis et ses «bravo».

Après l'entracte, c'est *Carmina Burana* qui nous était présenté. Cette œuvre de Carl Orff, créée en 1937, s'inspire des chansons du Moyen Âge dont les manuscrits ont été découverts au couvent de Benediktbeuern (d'où le titre) dans les Alpes bavaroises. Dans cette œuvre, qui est certainement l'œuvre principale de toute la création de Carl Orff, il travaille sur la «répétition quasi incantatoire» de thèmes rythmiques dansants et mélodiques dont le matériau est simple, voire tribal mais dès les premières notes, son effet est immédiat sur l'auditeur. Cette œuvre contient aussi des parties empreintes de «sensualité». Pour nous en donner une exécution aussi remarquable et magistrale, Luc Baghdassarian avait fait appel, en plus du Chœur Symphonique de Vevey (qu'il dirige habituellement) à l'excellent Chœur A Cappella d'Yverdon, préparé par leur cheffe Veronika Horber et le Chœur Scala d'Yverdon, composé d'enfants et d'adolescents, préparé par leur cheffe France Dupasquier-Nicolet, et qui apportait une ambiance quelque peu «céleste» et «magique» dans la dernière partie de cette œuvre. Il faut souligner ici l'admirable et remarquable présence constante de la pianiste Florence von Burg qui constituait la colonne vertébrale qui soutenait cette œuvre et surtout les 200 chanteurs.

Les solistes dans cette œuvre étaient la mezzo-soprano Varduhi Khachatryan à la belle voix chaude et ample et le merveilleux ténor Daniel Gálvez-Vallejo, qui intervenait assez souvent tout au long de l'œuvre et cela pour notre plus grand plaisir.

Un public très nombreux (concert à guichet-fermé) et enchanté par la qualité de l'exécution ovationna très longuement les artistes, les solistes et surtout le chef Luc Baghdassarian qui venaient de leur faire entendre deux œuvres différentes l'une de l'autre

V.B.S.

ԻՍԼԱՄԱՑԱԾ ՀԱՅԵՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Ռոբեր Զովիթաշ

Իսլամաց(ու)ած հայերի վերաբերեալ նոյեբերի 2-4 գիտաժողով տեղի ունեցաւ Ստամբուլում: Թուրքիայից և աշխարհի տարբեր տեղերից եկած մասնագետները այս խառը խնդիրը ուսումնասիրեցին տարբեր տեսանկյունից՝ լոյս սփռելով և՛ անցեալի, և՛ ապագայի վրայ: Թե՛ման մեզ հնարաւորութիւն է տալիս հայերի և հայկական ինքնութեան տեսանկյունից ամբողջովին նոր հարցեր բարձրացնել:

Նախ պէտք է հաստատենք, որ պատմականօրէն հայերը բռնի են ընդունել իսլամ (քացառութիւն են կազմում կամովին իսլամ ընդունելու մի քանի օրինակները): Իսլամադաւան խմբերի կողմից Անատոլիայի գրաւումից յետոյ տարբեր ժամանակաշրջաններում և, բնականաբար, ցեղասպանութեան ընթացքում բազմաթիւ հայեր բռնի և ճնշման տակ ընդունել են իսլամ:

Յատկապէս 1915 թ. մարդիկ կենդանի մնալու, իրենց ընտանիքների կեանքը փրկելու համար իսլամ են ընդունել: Հետագայում, երբ իրավիճակը փոքր ինչ հանգստացել է, եղել են դէպքեր, երբ մարդիկ իրենց իսկական կրօնին են վերադարձել, սակայն որոշ դէպքերում, քանի որ վտանգը երբեք չի վերացել, շարունակել են ապրել որպէս մուսուլման՝ թաքցնելով իրենց իրական կրօնն ու ինքնութիւնը: Այդ մասին չեն յայտնել անգամ իրենց երեխաներին:

Հարցի վերաբերեալ երկրորդ հիմնական հաւաստումն էլ այն է, որ հայկական ինքնութիւնը դարեր շարունակ քրիստոնէութեան և եկեղեցու հետ է նոյնացուել: Այո՛, հայերը գոյութիւն են ունեցել մինչ քրիստոնէութիւնը, երբ Անատոլիայում և Կովկասում իշխում էր բազմաստուածութիւնը, հայերի նախնիները ևս բազմաստուած էին: Հայկական ապրելակերպը, մշակոյթն ու լեզուն գոյութիւն են ունեցել եկեղեցուց շատ աւելի առաջ, սակայն եկեղեցին հայերի կեանքում այնքան կարևոր դեր է խաղացել, որ սկսած 4-րդ դարից, երբ քրիստոնէութիւնը ընդունուել է հայկական թագաւորութեան պետական կրօն, հայութիւնն ու քրիստոնէութիւնը գրեթէ համարժեք են դարձել:

Եկեղեցին դարձել է ոչ միայն պարսկական, արաբական, բիզանդական, օսմանեան հզօր գերիշխանութեան դէմ հայերի «ազգային» ինքնութիւնը պահպանելու վահան, այլև ստանձնել է հայկական մշակոյթի՝ այդ թուով նաև այբուբեն, լեզու, արուեստ և գրականութիւն, գլխաւոր արարչի դերը: Անցած 1700 տարիների ընթացքում, երբ պատմութեան հարթակից բազմաթիւ քաղաքակրթութիւններ են ջնջուել, ի հեճուկս բոլոր դժուարութիւնների՝ եկեղեցին դարձել է հայկական ինքնութեան համար պայթարելու և շարունակելու շարժիչ ուժը՝ այսպիսով հայերի գիտակցութեան մէջ զբաղեցնելով միակ տեղը:

Այս միակը լինելու ամենանուղղակի արդիւնքներից մէկն այն է, որ եկեղեցին շատ *ակտիւ* դեր է խաղացել հայկական գաղափարական մտքի ձևաւորման մէջ: Եւ, բնականաբար, եկեղեցին իր այս դերն օգտագործել է իւր շարունակականութիւնն ապահովելու համար: Այսինքն՝ այն միտքը, որ հայ եկեղեցին ու հայկականութիւնն անբաժանելի են, անգամ նոյնն են,

մշտապէս իշխել և համընդհանուր ընդունուած իրականութեան է վերածուել:

Լարուածութիւն և հնարաւորութիւններ

Երբ իսլամացած հայերի խնդիրն նայենք այս երկու հիմնական սկզբունքի տեսանկյունից, ապա կը նկատենք մի շարք խնդիրներ ու լարուած բնագաւառներ, որոնց պէտք է նայել խնդրի կարևորութիւնից բխող սառնասրտութեամբ ու օբյեկտիւօրէն (առարկայօրէն), և այդ դէպքում լարուածութիւնը կարելի է վերածել հնարաւորութեան: Ի հակադրութիւն այս ամենի՝ վախից սկիզբ առնող հակազդող մօտեցումները կարող են առկայ խնդիրներն էլ աւելի խորացնել:

Այսօր հայկական ընկալման մէջ գոյութիւն ունեցող տեսակէտը՝ «հայկականութիւնը հաւասար է քրիստոնէութեանը», կարող է խոչընդոտել Թուրքիայի համեմատաբար ազատականացուած միջավայրում ձայները աւելի լսելի դարձած իսլամացած հայերի և հայկական ինքնութեան փոխազդեցութեանը, սակայն ընդունուած այն տեսակէտը, թէ քրիստոնէան կարող է հայ լինել, վերածուում է գրահի, որը դուրս է թողնում այն մարդկանց, ովքեր տասնեակ տարի շարունակ ծանր ճնշումների մթնոլորտում մէկ այլ ինքնութեամբ են ապրել կամ ստիպուած են եղել այդպէս ցոյց տալ:

Որոշ իսլամաց(ու)ած հայեր անցեալի համեմատ շատ աւելի բաց են հայերի և հայկական ինքնութեան հետ յարաբերութիւններ հաստատելու համար: Նրանցից ոմանք *ակտիւ* խօսում են այդ մասին, ոմանք էլ որոշ տազնապների ազդեցութեան տակ թէև *պասիւ* են, սակայն յարաբերութիւններ հաստատելու համար բոլոր կամուրջները չեն այրում: Սակայն կայ մի իրականութիւն, որը չպէտք է աչքաթող անել. թէև իսլամաց(ու)ած հայերի շրջանակներում կան ոմանք, ովքեր ցանկանում են վերադառնալ քրիստոնէութեան գիրկը, նրանց կողքին կայ նաև մի խումբ, որը հասկանալի պատճառներով չի մտածում քրիստոնէայ դառնալու մասին, ցանկանում է իր կեանքը շարունակել որպէս մուսուլման:

Խնդրայարոյց նախընտրութիւն

Նման պարագայում կայ մի հանգամանք, որը պէտք է հաշուի առնեն և՛ հայ քաղաքացիները, և՛ եկեղեցին. կապ չունի՝ ուզում է վերադառնալ քրիստոնէութեան գիրկը թէ ոչ, կան մարդիկ, ովքեր ապրել են մուսուլմանի ինքնութեամբ, սակայն անցեալում նրանց պապերն ու տատերը հայ են եղել, և երևում է՝ նրանց թիւը գնալով աճում է: >>>

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԵՋ ՍԿՍԱԾ ԵՆ ՑՈՒՑԱԿԱԳՐԵԼ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՅԸ ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՂՆԵՐԸ

Թուրքիոյ մէջ սկսած են ցուցակագրել բոլոր այն մարդոց, որոնք երբեւէ զբաղած են հայկական հարցի ուսումնասիրութեամբ: Այս մասին կը հաղորդէ Պոլսոյ "Ակօս" շաբաթաթերթը:

Պատմագիտական ընկերութիւնը եւ կրթական բարձրագոյն խորհուրդը բոլոր ուսումնական հաստատութիւններէն պահանջած են հայկական հարցով զբաղող դասախօսներու, ուսանողներու անունները, տուեալները, անոնց ուսումնասիրած թեմաներու վերնագրերը:

Կրթական հաստատութիւններուն ուղղուած փաստաթուղթի տակ դրուած է Թրքական պատմագիտական ընկերութեան նախագահ Մեհմեթ Մեթին Յուլակուփի ստորագրութիւնը: Թէեւ թրքական պատմագիտական ընկերութեան աշխատակիցը "Ակօս"-ի հետ զրոյցի ընթացքին հաստատած է այս տեղեկութիւնը, սակայն Մեհմեթ Մեթին Յուլակուլն ըսած է, որ գործով զբաղած է Թուրքիոյ կրթական բարձրագոյն խորհուրդը:

ԵՌԱԳՈՅՆ

ԻՍԼԱՄԱՑԱԾ ՀԱՅԵՐԻ ՄԻՋՈՑՈՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

>>> Բնականաբար նախընտրութեան հարց է՝ երես թեքել այս իրականութիւնից, որպէս հայ չընդունել մարդկանց, ովքեր կապ չեն ունեցել առօրեայ կեանքում *ստանդարտ* համարուող հայկականութեան *նորմերի* հետ, իրենց ինքնութիւնը չեն կապում եկեղեցու հետ: Սակայն այս ընտրութիւնը չափազանց խնդրայարոյց է թէ՛ մարդկային, թէ՛ պատմական, թէ՛ քաղաքականութեան տեսանկիւնից:

Հայկականութեան վերաբերեալ մեր ընդունած չափորոշիչները մի կերպ պարտադրել այն մարդկանց, ովքեր ասում են «ես մուսուլման եմ, սակայն հայ եմ», «մուսուլման եմ, սակայն ուզում եմ քրիստոնեայ դառնալ» և անգամ «մուսուլման եմ երևում, սակայն անհաւատ եմ, սա իմ նախընտրութիւնն է, քրիստոնեայ դառնալ էլ չեմ ցանկանում, սակայն հայ եմ», ասել է թէ՛ նրանց վանել, արդիւնքում ստեղծում է հայկականութիւնը մեր մենատիրութեան մէջ առած ուժեղ յարաբերութիւն, որն էլ, վերջապէս, հայկական ինքնութիւնը ամլացնող մօտեցում է:

Գիտեմ, որ լինելու են մարդիկ, ովքեր ելնելով այն տեսակետից, թե հայկական ինքնութիւնը կարող է սահմանուել միայն քրիստոնեութեամբ, դեմ են արտայայտուելու ասածներին, սակայն ուզում եմ նրանց յիշեցնել, որ անգամ հայ եկեղեցու հոգևոր կենտրոն հանդիսացող Էջմիածինը մուսուլման հայերի նկատմամբ շատ անելի անկեղծ դիրքորոշում է որդեգրել:

Ըստ տեղեկութեան, որն արծարծուել է Հրանտ Դինք հիմնադրամի կազմակերպած Իսլամաց(ու)ած հայերը գիտաժողովի շրջանակներում և որը տեղ է գտել Լորենս Ռիթրի և Մաքս Սիվազլեանի «Սուլիսի մնացորդները. Թուրքիայի ծպտեալ և իսլամացած հայերը» գրքում, Էջմիածնի կաթողիկոսարանը հեղինակների՝ հայկական ինքնութեան և մուսուլման հայերի յարաբերութիւնների վերաբերեալ հարցին պա-

LASTIVER-ANAPAT (le village d'Enokavan)

Lastiver est une merveilleuse découverte pour tout visiteur et aventurier passionné. Situé dans la région forestière de Tavouch, au nord-est de l'Arménie, à 10 km d'Idjevan et à 3 km du village d'Enokavan, le site de Lastiver, avec ses cascades et ses grottes inexploitées est un petit paradis sans égal.

Les fouilles archéologiques attestent que les premiers habitants de la région vécurent à l'époque de l'âge de pierre. Les grottes de Lastiver (de 10 à 30 mètres de long et d'environ 15 mètres de large), dont l'origine remonterait en effet à l'époque pré-chrétienne, font l'objet d'un intérêt particulier pour les visiteurs et pèlerins qui viennent observer les douzaines de peintures représentant côte à côte des hommes et des animaux, ainsi que des croix de différentes tailles. Si à cette époque, les grottes de Lastiver étaient des endroits sacrés comme l'attestent ces nombreuses peintures, durant le Moyen Âge, pendant l'invasion mongole, elles servaient au contraire de lieux de refuge pour les habitants du village voisin d'Enokavan.

Ce village, situé à 1000-1300 mètres d'altitude est entouré de collines et d'une forêt connue pour la gorge de la rivière Khachaghbyur, profonde de 10 mètres et qui s'étend sur environ 5 km. Les eaux de la cascade offrent une source de rafraîchissement naturelle que vous apprécierez particulièrement durant les journées chaudes d'été. Riche en arbres fruitiers de toutes sortes (poiriers, pruniers, cerisiers, fraisiers et framboisiers), cette forêt constitue une ressource naturelle idéale pour les habitants du village qui préparent des confitures au goût unique.

Que vous voyagiez en été comme en automne, vous trouverez donc toujours en ce lieu de quoi éveiller votre sensibilité et votre curiosité. Vos yeux en seront éblouis, votre âme en sera charmée...

ARATOURS organise chaque année un voyage écotour en Arménie du nord : un séjour de 3 jours est prévu à Lastiver. Information : info@aratours.travel.

տասխանել է. «Ազգի սահմանման ընդունուած ընդհանուր չափորոշիչներից են էթնիկ ծագումը, համատեղ հայրենիքի գաղափարը, լեզուն, պատմութիւնը, մշակութային ժառանգութիւնն ու կրօնը: Որոշ դէպքերում կարող է այս չափորոշիչներից մի բանիսը բացակայել: Պատմական պատճառներով մարդիկ, ովքեր լեզուն չեն սովորել, չգիտեն իրենց պատմամշակութային ժառանգութեան մասին, չեն կարող հետևել իրենց կրօնին, չպետք է դուրս մնան հայկական ինքնութիւնից»:

Երևում է, որ Էջմիածինը հասկանում է, թէ որքան նուրբ և զգայուն է խնդիրը: Ցանկանում ենք, որ այս խորաթափանցութիւնը ցուցաբերեն նաև հայկական բոլոր շրջանակները:

«Ակօս»

(թարգմանեց Անահիտ Քարտաշեանը - Akunq.net)

Les voyages de KASA en 2014

29 mai - 10 juin	
Arménie en fleurs (classique)	2700 CHF
30 juin - 15 juillet	
Saveurs d'été (Arménie et Karabagh)	3100 CHF
10- 26 septembre	
Nord Arménie, Géorgie, Est Turquie	3500 CHF
9 - 21 octobre	
Les ors de l'Arménie (classique)	2700 CHF
15 - 25 octobre	
Arménie-Nord / Centre Iran*	2400 CHF
* seulement circuit, sans vol jusqu'à Erevan ni éventuel séjour en Arménie	

Prix avec avion selon tarifs fin 2013 : inscrivez-vous le plus tôt possible !
Circuit possible aussi sans avion si désiré.

Prix indicatifs pour minimum 8 personnes, confirmés 2 mois avant départ :
hôtel*** (double/twin), **pension** complète en province, ½ pension à Erevan
guide local, tous **transports**, **entrées** et **boissons** non alcoolisées.

Un projet phare : voyage parents-enfants 7-17 juillet 2014

Des excursions communes, mais des approches différenciées – Des activités interculturelles à Gumri pour enfants de 7-15 ans avec de jeunes arméniens, pendant que les parents visitent la région.

Prix spécial famille (sans avion) B&B :
parents 1500 CHF, jeunes 1000 CHF.

En tout temps nos propositions à la carte

- **Circuit classique**, alliant paysages, culture et rencontres
- **Circuit thématique** : préhistoire et histoire ancienne, hauts-lieux chrétiens, route de la soie, faune (oiseaux), flore ...
- **Découverte d'une région spécifique** : Chirak, Syunik ...
- **Mixte Arménie – pays limitrophes** (Géorgie, Est Turquie)
- **Randonnées pédestres** : Aragats, lac Sevan, Géorgie ...
- **Circuits à vélo**
- **Mixte tourisme – rencontres solidaires** dans une région

Réseau de logements chez l'habitant pour petits groupes. Offres spéciales pour grands groupes

Informations : Kasa@kasa.am ou site www.kasarmenia.org

Demandez-nous les programmes détaillés et un bulletin d'inscription

THE GREEN BEAN: Un café pas comme les autres à Erevan

The Green Bean (TGB) fait partie des cafés branchés ouverts ces dernières années à Erevan. Fondé par une équipe de personnes dévouées et aimant l'aventure, les sœurs Irina et Marianna Ghaplanyan et leur époux David Bequette et Ivan Schærli, ce premier café entièrement non-fumeur et respectueux de l'environnement a ouvert ses portes (10, rue Amiryan) en juillet 2012.

Outre son style épuré et design aux couleurs fraîches, ce café propose un vaste choix de salades, de sandwiches et d'autres snacks, sans oublier les spécialités de boulangerie et de viennoiserie préparées sur place auxquelles s'ajoute une panoplie de cafés de meilleure qualité ainsi que des bières et vins locaux. Le TGB se distingue aussi par un service impeccable grâce à ses collaborateurs à l'écoute des clients les plus exigeants et accueille régulièrement des événements artistiques et des rencontres.

La curiosité de savoir un peu plus sur cet établissement de la capitale arménienne unique dans son genre a guidé nos pas vers Ivan Schærli, le co-fondateur suisse de TGB, originaire de Lucerne. Ce jeune entrepreneur, qui avait travaillé dans le secteur bancaire en Suisse nous a parlé des spécificités de TGB, du profil de ses clients et de son expérience dans le monde des affaires en Arménie.

«Ce qui rend le TGB unique en son genre est son engagement pour les pratiques écologiques, la durabilité et un mode de vie sain. Cet engagement en faveur d'une philosophie verte et tournée vers la durabilité implique parfois des défis notamment dans un pays en voie de développement comme l'Arménie, mais créé en même temps une solide base de clientèle engagée, ce qui incite notre équipe de gestion d'être toujours novatrice et créative. Dans la mesure du possible, le TGB se procure des produits locaux biologiques ou naturels et propose des sandwiches et salades frais, coupés à la main, des soupes maison et de la délicieuse pâtisserie naturelle. Le café servi par le TGB est de qualité exceptionnelle car il est toujours frais, sa durée de conservation ne dépassant jamais les quatre mois. Le TGB est aussi le seul café à Erevan qui sert du café de commerce équitable (fair trade) et bio. S'agissant des thés locaux servis par l'établissement, TDB se fournit auprès de sociétés de thés locales qui ont la certification bio en Arménie et aux Etats-Unis. Nous servons également de la bière brassée localement et du vin arménien de qualité.» >>>

PREMAT S.A.
IMPORT - EXPORT
9, RUE DES ALPES
TEL. 022 731 69 35
CH - 1201 GENEVE

aratours
ARATOURS Travel Services
Tél.: +41 26 322 7777
Fax: +41 26 322 7767
E-mail: info@aratours.travel
Web: www.aratours.travel

ARMENIE
GEORGIE
IRAN
UKRAINE
ASIE CENTRALE

Voyages culturels
Voyages nature
Voyages thématiques
Appartements à louer
Service de transport
Service de traduction

...voyager différemment...

«To plan the future, we must know the past»

par Kayiané Topal

Trois professeurs, près de quarante auditeurs. Les samedi 5 et dimanche 6 octobre derniers, dans une jolie petite salle de Winterthur (ZH), s'est produit un transfert de connaissances et un vaste tissage de liens entre les curieux réunis à l'occasion du séminaire d'histoire arménienne organisé par le Koméd.

Le Prof. Dr. Levon Zekiyán, d'Italie, le Prof. Dr. Richard D. Hovannisian de Californie, et le Prof. Dr. Hanz-Lukas Kieser, concitoyen suisse, sont intervenus tour à tour pour éclairer le public sur l'histoire des Arméniens de la fin du 18e siècle jusqu'à nos jours. La devise à l'ordre du jour était «connaître le passé pour planifier l'avenir».

Le séminaire s'est divisé en quatre demi-journées: le samedi matin, la présentation a été assurée par le Prof. Zekiyán; l'après-midi, par le Prof. Hovannisian; le dimanche matin, essentiellement par le Prof. Zekiyán; enfin, le dimanche après-midi, par le Prof. Kieser, suivi d'une table ronde.

En guise d'introduction au séminaire, le Prof. Zekiyán, prêtre, spécialiste en théologie, littérature arménienne et philosophie a traité de vastes questions comme celle de «Qui est arménien?». Pour cette dernière, il a cherché des pistes de réponse dans la citoyenneté, l'origine, la culture et la tradition, la langue, la religion et enfin l'ethnie. Ont également constitué partie de son discours le Karabagh ainsi que brièvement le Génocide et ses implications, comme par exemple dans l'identité arménienne. Ensuite, le professeur a effectué un survol de l'histoire arménienne du 5e au 12e siècle. La présentation, en générale captivante, innovante, fournie en citations et références aux grands Hommes de l'Histoire, invitait immanquablement à élargir son horizon. De l'intervention du prêtre se dégageaient une grande sagesse et une humilité inspirante.

Ensuite, le Prof. Hovannisian, expert en histoire arménienne et du Proche Orient, a raconté l'histoire des Arméniens et de l'Arménie depuis le milieu du 19e siècle jusqu'à l'indépendance et ses suites. Le professeur a clairement souligné les conditions misérables dans lesquelles la Première République d'Arménie a vu le jour et le mérite de ses fondateurs qui sont partis de littéralement «rien». L'orateur a alterné entre présentation théorique et narration de son expérience personnelle sur le terrain en Arménie. Il a ainsi su maintenir l'auditeur en haleine et lui a permis de mieux se représenter la réalité du quotidien en Arménie aux différentes époques. Des séquences audio-visuelles ont également participé à nous instruire, tantôt sur les mémoires des survivants du génocide, tantôt sur les «Homshetsi», peuplade de Turquie parlant l'arménien, mais se disant «Homshetsi», et non Arméniens !

Le lendemain, le Prof. Zekiyán a poursuivi sa présentation de l'histoire à partir de la fin du 18e siècle, puis avec les thèmes du «Metz Yeghern» ou catastrophe du génocide et quelques réflexions et perspectives. Dans le second objet, l'obsession avec

THE GREEN BEAN: Un café pas comme les autres à Erevan

»»» Les clients du TGB viennent de tous les milieux et de tous les groupes d'âge. Cependant, ce qu'ils ont en commun est leur engagement à soutenir les entreprises locales - non seulement TGB mais aussi ses partenaires - leur engagement en faveur des pratiques écologiques et de la durabilité et le plus important, leur amour pour des mets et boissons frais et de haute qualité.

De manière générale, la création et la gestion d'une entreprise sont toute une aventure, mais se lancer dans cette même aventure en Arménie mérite d'être racontée dans un livre! Tout naturellement il y a des hauts et des bas et beaucoup à partager avec les autres sur notre expérience dans le monde des affaires en Arménie. Mais ce que nous apprécions le plus c'est notre clientèle dont l'engagement et le soutien nous accompagnent dans notre parcours de développement. Je tiens à mentionner également le soutien continu des propriétaires de petites et moyennes entreprises avec lesquels nous travaillons. C'est leur soutien et notre travail d'équipe qui rendent agréable notre expérience dans le monde des affaires en Arménie.»

Voilà une bonne adresse à découvrir ou à redécouvrir à Erevan: un établissement où la qualité suisse, conjuguée avec les compétences personnelles des quatre tenanciers, offrent une expérience exceptionnelle à tout visiteur de la capitale arménienne.

M.S.

laquelle les Arméniens s'attachent au génocide et à sa reconnaissance ainsi que sa contre-productivité occupaient le centre de l'attention.

Enfin, le dimanche après-midi est arrivé et nous avons eu l'honneur d'entendre le Professeur Kieser parler de la relation arméno-turque d'un point de vue suisse. Entre les protocoles signés à Zurich et les perspectives futures, ce spécialiste de la fin de l'Empire ottoman et de la République de Turquie a expliqué d'une manière percutante la difficulté d'une coopération entre l'Arménie et la Turquie. En effet, l'acte de génocide consiste en la destruction du futur d'un peuple. Par conséquent, une coopération, c'est-à-dire une vision future commune, est contradictoire et quasiment impossible.

Pour clore le week-end, une table ronde a mis à la disposition des auditeurs encore habilités d'interrogations les trois conférenciers prompts à répondre à leur public.

Pour conclure, partage de connaissance et convivialité ont marqué la manifestation. Les nombreuses pauses café et le repas commun du midi ont permis aux participants de largement lier connaissance et de découvrir des personnalités d'autres milieux que le leur, car les visiteurs venaient non seulement de Suisse alémanique, romande et italienne, mais aussi de France, de Hollande, de Turquie et du Canada.

Enfin, pour les intéressés, les photos de la manifestation sont visibles sur le site du Koméd, de même que la retranscription des présentations. Vous êtes encouragés à y jeter un œil !

1 Groupe pour l'éducation complémentaire, dirigé par M. Haritun Kurtcuoglu. www.komed.ch

Communiqué du Comité Suisse du Fonds Arménie (Himnatram)

Le Comité Suisse du Fonds Arménie, actif depuis 1993, a participé pour la 10ième année consécutive, au Phonéthon de Paris à la centrale d'Orange entre le jeudi 21 et le dimanche 24 novembre 2013. Les bénévoles de cette année, étaient Avedis Kizirian et Miganouche Baghramian. A cause du petit nombre de bénévoles, ils n'étaient malheureusement pas en mesure d'atteindre un grand nombre de nos compatriotes et amis.

Une fois de plus, nous avons pu compter sur la générosité de nos donateurs. La valeur des promesses de don s'élève à 95 000 frs, soit un record pour le phonéthon ! Cette année, les fonds récoltés serviront à la construction d'une **piscine rééducative dans un orphelinat à Gyumri, Children's Home** (voir ci-contre).

Comme toujours, le phonéthon reste une expérience formidable. Il n'est d'ailleurs pas étonnant de voir des habitués y participer depuis des années et qui ont toujours cette même énergie pour accomplir un travail à but humanitaire et dont les projets aboutissent sur place. Un esprit familial s'y est installé depuis un certain temps et les jeunes bénévoles d'Allemagne, de Belgique et de Suisse se sont laissés aller à chanter quelques chants arméniens à la fin des journées d'appels.

Nous tenons du fond du cœur à remercier les personnes qui ont répondu positivement et qui ont contribué à cet engagement humanitaire à nos côtés. Nous espérons vous voir nombreux pour le Phonéthon 2014. Ceux que nous n'avons pas pu atteindre et qui souhaiteraient contribuer au projet mentionné ci-dessus, sont invités à verser leur don sur le compte bancaire du Comité Suisse du Fonds Arménie, de préférence par le mode de paiement en ligne

(Site Internet : <http://www.ubs.com/ch/fr.html>).

COMITE SUISSE DU FONDS ARMENIE

Chemin Lullin 2 – 1256 Troinex

UBS AG - 3000 Bern 94

Compte Bancaire no. 235-358395.40A

IBAN CH87 0023 5235 3583 9540 A

Le Comité Suisse du Fonds Arménie reste à votre disposition pour toute question complémentaire et vous souhaite à tous pour l'année 2014, la santé, la joie et la prospérité.

Contact: Avédís Kizirian +41(78) 625.51.61 ▪ Vanik Baghramian +41(78) 891.21.77 ▪ Noubar Guedélékian: +41(76) 298.79.46

Piscine rééducative pour l'orphelinat Children's Home à Gyumri

Children's Home est un orphelinat situé à Gyumri. C'est la seule institution en Arménie qui accueille des orphelins mentalement et physiquement handicapés, âgés de 1 à 6 ans. Aujourd'hui, il héberge 121 orphelins.

Description du projet

Pour les besoins en rééducation et développement des enfants, une piscine intérieure sera construite. La structure aura une superficie de 100m², tandis que la surface de l'eau sera aux dimensions 3x7m.

De plus, seront construits des vestiaires, salles de bains et toilettes, salle de massage, et local technique.

La piscine sera spécialement adaptée pour les besoins des enfants physiquement et mentalement handicapés. Une rampe séparée avec grue pour chaise roulante équipera la piscine. Elle pourra accueillir quatre enfants simultanément.

Coûts du projet

Les coûts du projet, qui incluent la construction de la piscine, des infrastructures attenantes, de la rénovation de la cour et de tous les coûts de supervision et conception, se montent à CHF 170'000.

Après la construction, l'entretien de la piscine sera repris par l'administration de l'orphelinat avec le soutien du Ministère des Affaires Sociales de la République d'Arménie.

ԱՐԱՄ ՅԱԿՈՐԵԱՆԸ՝ ՀԱՆՄԱՏԻ ՊԱՏԱՆԻՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՆՈՅԵԱՆ

Արաբական միացեալ Եմիրութիւնների Ալ Էյն քաղաքում Դեկտեմբեր 28-ին աւարտուած շախմատի աշխարհի Մ8-Մ18 տղաների և աղջիկների պատանեկան առաջնութիւններում, Մ12 տարիքային խմբում ախոյեան է հռչակուել Արամ Յակորեանը:

Ան 11 հանգրուանների արդիւնքում, ոչ մի պարտութիւն չկրելով՝ վաստակել է 9.5 միաւոր և դարձել՝ իր հասակակիցների շրջանում աշխարհի ախոյեան:

Nettoyages

15, ch. Pré-de-la-Fontaine
CH - 1217 Meyrin

Zaré KURKDJIAN

Tél. 022 785 01 85 - Fax 022 980 02 37 - E-mail: big-net@big-net.ch

Imprimerie La Sirène

2 bis, rue Baylon - CH-1227 Carouge
Tél. +41 22 300 19 39 - Fax +41 22 300 21 66
imprimerie.sirene@bluewin.ch

COMMUNICATIONS

NAISSANCES

Jessica Ravay et **Alek Shahbandarian** ont la joie d'annoncer la naissance de leur fille **Luna Nazélie** le 22 septembre 2013 à Morges.

Kennya et **Sassoun Sirmakes** ont la joie d'annoncer la naissance de leur fils **Alek** le 27 décembre 2013 à Genève

Toutes nos félicitations aux heureux parents.

DECES

Mme Sonia Djvahirdjian née Gulbenkian survenu le 19 décembre 2013 à Monthey (VS).

Toutes nos condoléances à la famille.

DONS

Pour la Fondation Hagop D. Topalian

Pour le repos de l'âme de M. Edmond Pilossian

M. et Mme V. Gabrache	CHF	1'000.-
M. et Mme J-P Sedef	CHF	1'000.-
Anonyme	CHF	1'000.-
Argecil SA et Sylvie Bigar	CHF	500.-
Violette Bréguet-Safarian	CHF	200.-
Jacques Bréguet	CHF	200.-
Arminé Tavitian Bréguet	CHF	200.-
Anouche Bréguet Joshi	CHF	200.-
Vahram Mouradian	CHF	200.-

REMERCIEMENT

Le Conseil de la Fondation Hagop D. Topalian, remercie toutes les personnes et associations qui ont témoigné leur sympathie à l'occasion du décès de leur Président, Monsieur **Edmond Pilossian**, par leur présence, des dons, des envois de fleurs ou des messages de condoléances.

KASA – Komitas Action Suisse-Arménie

ASSEMBLEE GENERALE et REPAS
(ouverts à tous)

Dimanche 9 février 2014
Paroisse catholique Saint-Etienne
route d'Oron 10 (métro Sallaz, 5 min. à pied)

- 10h-12h Assemblée générale, en présence de notre directrice Anahit Minassian
- 12h Apéritif et repas de soutien, adultes 40.- jeunes de 10-25 ans 20.-
- 14h Films et informations sur les voyages 14

Merci de vous inscrire: kasa@kasa.am 021 728 50 78

IMPORTANT !

Demier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro : **15 février 2014**. En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): de 10h à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition. Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois), de 14h à 16h, à l'Ecole Topalian, cours de langue arménienne, pour adultes et adolescents (à partir de 12 ans). Préparation du programme de l'option arménien du baccalauréat français. Un minimum de connaissance en arménien (écriture et lecture) requise. Renseignements: ecole.topalian@centre-armerien-geneve.ch

Tous les mercredis (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Renseignements & inscriptions: christinesedef@hotmail.com.

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Un samedi sur deux: de 10h à 12h, cours d'échecs de l'Ecole et club d'échecs Topalian, pour enfants et adolescents de 6 à 15 ans, au Centre Arménien Hagop D. Topalian, à Genève. Renseignements et inscriptions : Raffi Garibian 079 200 45 67 et Meda Khachatourian 079 303 17 49.

**Գերմանական Չուիցերիոյ եւ
Նեոշաթելի եկեղեցական
Արարողութեանց Ժամանակացոյց**

**Messes arméniennes en
Suisse alémanique et à Neuchâtel**

Թուական Date	Ժամ Heure	Վայր Lieu	Հասցե Adresse
19.01.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
26.01.2014	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
02.02.2014	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
09.02.2014	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
16.02.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
23.02.2014	14 30	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
02.03.2014	11 00	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen TG
09.03.2014	14 00	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
16.03.2014	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
23.03.2014	14 00	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhausen SH

www.armenische-kirche.ch
Pfr. Shnork Tchekidjian Tel: 079/704 74 87
E-mail: dershnork@hispeed.ch

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ

ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D. Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch ; www.centre-armenien-geneve.ch

No. 8

Rédaction: Maral Wurry

& Mise en page: Ani Eblighatian

Noël à l'école TOPALIAN

Dimanche 15 décembre 2013, les élèves, les enseignantes et la direction ont convié les parents et tous les enfants de la communauté à célébrer la fête traditionnelle de Sourp Hagop en hommage à Hagop Topalian, le bienfaiteur de l'école. A cette occasion, l'école fête l'arrivée du Père Noël.

Un très beau spectacle, qui a débuté par la bénédiction du Révérend Père Goussan Aljanian, suivie du discours de bienvenue d'Annie Mesrobian, dans lequel elle a souligné le rôle important de Hagop Topalian et de sa Fondation ainsi que la raison pour laquelle cette année la fête se déroulait dans les locaux de l'école. Annie Mesrobian a salué la mémoire de Monsieur Edmond Pilossian, Président de la Fondation pendant plus de vingt ans, l'homme capable d'aborder les nombreuses tâches qu'il devait assumer avec une grande sagacité. Il faisait partie des personnes de valeur. Vous avez tous connu et croisé Monsieur Pilossian lors des manifestations, notamment en juin 2013. Il avait souhaité de remettre lui-même le diplôme de fin d'études aux élèves méritants.

Aujourd'hui, trois mois après son décès, le nouveau Président de la Fondation Topalian, Monsieur Vahé Gabrache, et le Conseil de Fondation, ont désiré rendre un hommage très particulier à Monsieur Pilossian, dont la

grandeur d'âme et la discrétion ont fait de lui un être exceptionnel. Ils ont décidé, afin de perpétuer sa mémoire pour toujours, de baptiser la salle de l'école où se déroulait la fête, SALLE EDMOND PILOSSIAN.

Cette année l'école est fière d'accueillir de nombreux petits élèves, qui formeront la nouvelle jeune génération. Ces petits ont le mérite de parler déjà l'arménien, ce qui est un grand avantage et un grand plaisir pour les enseignantes, car leur travail devient plus productif. Madame Pamela HEKIMIAN et Monsieur José ALVES, musiciens au conservatoire de Lausanne et parents de la future élève Gayané, ont fait l'introduction au programme des enfants.

Les parents étaient émerveillés par la richesse de ce programme. Un panel de chants gestuels, des récitations de l'alphabet arménien, une introduction aux symboles de l'arménité (la grenade, le lavache, l'abricot,...) et pour finir, un sketch amusant de Monsieur Nigoghos. Tous les présents, ainsi que la direction de l'école ont tenu à remercier Nevrig, Valya, Hasmik et Ani pour leur précieux travail, sans oublier toutes les personnes, qui, d'une façon ou d'une autre, sont régulièrement impliquées dans la vie de l'école : Meda, Raffi, Mickael et Garabed pour les cours d'échec. De même, Asya et Marie pour leur aide auprès des enfants. Toutes ces collaboratrices et tous ces collaborateurs font que l'école et ses élèves s'épanouissent avec bonheur.

Le bouquet final a été animé par les chants de Noël accompagnés au piano par Valya et l'arrivée du père Noël pour tous les enfants présents.

Joyeux Noël et Bonne Année 2014

U.A.S.

Չորիցերանայ Միութիւն Union Arménienne de Suisse

Soirée commémorative dédiée au 25e anniversaire du séisme de 1988 en Arménie

Cet anniversaire a été célébré le 7 décembre 2013 dès 17h00 au Centre Arménien Hagop D. Topalian de Genève. Ce n'était pas une soirée banale, c'était même une soirée des plus émouvantes, avec des resca-pés du tremblement de terre et la présentation de deux courts-métrages sur ce sujet inimaginable. Elle était organisée par l'Ambassade de la République d'Arménie en Suisse, la Paroisse de Genève Région Lémanique Saint-Hagop, l'Union Arménienne de Suisse, l'UGAB Suisse, Artzakank-Echo, la Chorale Arax, la Fondation et l'Ecole Topalian, le Fonds Arménie, KASA, Vayreni Portz et l'Association Building an Alternative Future.

Mais Monsieur Charles Aznavour, Ambassadeur d'Arménie en Suisse, était attendu et, bien sûr, son arrivée fut chaleureusement applaudie. Le révérend Père Goussan Aljanian, nous fit la grâce de quelques bonnes paroles ainsi que de prières rituelles, accompagnées par la voix puissante d'un chantre, le diacre Armen Margaryan. Le président de l'UAS, Nejdeh Khachatourian a rappelé l'élan de solidarité formidable qui a suivi le tremblement de terre et a remercié les organisations suisses et arméniennes ainsi que toutes les personnes qui ont apporté leur aide aux habitants des zones sinistrées.

Astrig Marandjian de Gumri et Genève raconta en quelques mots sa vie de gamine suite au tremblement de terre: D'abord la perte de ses deux parents, ensuite l'adoption par une brave famille dont le logement était minuscule pour le nombre de ses habitants et rescapés, puis sa formation grâce à une fondation humanitaire arménienne. Dans cette famille d'accueil, elle trouva une demi-sœur, en quelque sorte, précisément la chanteuse Lilia que nous avions au programme. Cette dernière, accompagnée très professionnellement au piano par Vardan Sardaryan, nous offrit plusieurs chants arméniens, tellement émouvants, qu'ils arrachaient les larmes, et je n'étais pas la seule... Il faut dire que sa voix est exceptionnelle et fort plaisante; ce n'est ni une voix d'adolescente, ni une voix d'opéra, elle est mêlée parfois d'un son lumineux, presque métallique, enjoué et beau!

La parole fut donnée à Mme Bondolfi, responsable de KASA, dont elle mentionna les nombreuses actions que

cette Association a pu et peut encore réaliser grâce aux dons de la communauté. La Chorale ARAX, dirigée par Diana Boyadjian et accompagnée au piano par Valya Dadoyan, nous fit ensuite plaisir avec ses quelques quinze chanteurs interprétant des chants traditionnels.

En ce qui concerne Levon Minassian de Paris, le réalisateur des deux films qu'il

présenta lui-même, nous apprenons qu'il s'est rendu à Gumri immédiatement après le tremblement de terre, ce qui lui permit de transmettre les horreurs vues dans cette ville sinistrée: Amoncellements de pierres et de toits, de maisons courbes prêtes à la chute, dont l'une s'écroule en direct, sans compter les masses de cercueils disponibles. La presse a parlé de mauvaises constructions, mais encore de la lenteur des secours. Mais que dire quand tout est démolé ou endommagé?

Le deuxième court-métrage "Le Piano", présente un quart-queue blanc destiné à une jeune fille douée qui prépare un concours international de piano et qui se voit obligée de travailler ses partitions devant la maison, faute de pouvoir entrer le volumineux instrument. La famille bienveillante - ou énervée à la façon bien arménienne(!) - assiste bruyamment aux répétitions de la jeune artiste.

Enfin, Monsieur Aznavour prit la parole se désolant que les Arméniens ne soient pas capables de faire leur propre publicité. Il déclare qu'il va se rendre en Turquie où il chantera! Il y gagnera de l'argent; ils paieront! Puisqu'ils ne veulent pas reconnaître le Génocide. "L'honneur, ce n'est pas de cacher les choses c'est de les faire entendre"...Et il y est résolu! " Il faut voir en avant pas en arrière..."

La soirée officielle se termina avec le célèbre chant "Pour toi Arménie" de Monsieur Charles Aznavour, interprété par Lilia et Vardan Sardaryan: Les paroles "Après l'horreur, après la peur, tes printemps refleureront encore..." reflètent parfaitement la pensée de notre chanteur préféré. La salle du Centre était comble, puis ensuite la salle d'entrée, où tous se sont rencontrés pour commenter et se restaurer. Merci aux organisateurs, avec nos félicitations pour cette touchante commémoration.

Eliane Baghdassarian

Hajogh¹ : Rétrospective sur deux ans d'activisme environnemental en Arménie

par Kirk Wallace

Après une carrière de 21 ans dans l'enseignement de l'histoire et du gouvernement des Etats-Unis dans les écoles secondaires, j'étais à la recherche d'un nouvel emploi stimulant. J'ai alors choisi de tenter ma chance en Arménie. Je ne savais presque rien sur la culture, la politique et la langue arméniennes; et très peu sur son histoire. J'ai été engagé par *Armenian Environmental Network* (AEN) pour continuer le travail visant à fournir de l'information à la diaspora arménienne, ainsi qu'à relever les problèmes de gestion des déchets solides en Arménie et à proposer quelques solutions raisonnables. Il va sans dire que je suis arrivé avec une optique différente de celle d'un Arménien typique de la diaspora, et je l'ai partagée dans de nombreux billets de blog au cours de ces deux dernières années.

J'ai commencé le travail pour l'AEN en juin 2011. L'organisation fut créée en 2007 par sa présidente actuelle, Ursula Kazaryan, rejointe peu de temps après, par Serda Ozbenyan, la directrice exécutive actuelle. Le but initial de l'AEN était de servir de portail d'information pour la diaspora des Etats-Unis. Mme Kazaryan trouvait que les Arméniens de la diaspora avaient rarement accès à des informations cohérentes, exactes et actuelles concernant les questions environnementales en Arménie et s'était mise à parer à ce problème.

La période de ces deux ans est arrivée à son terme et j'aimerais partager quelques réflexions. Quand je consulte mes billets de blog je remarque que la plupart décrivent de sérieuses lacunes dans les pratiques environnementales en Arménie. Ces lacunes existent toujours et il reste encore un travail considérable à accomplir si nous tenons à protéger l'environnement précieux de l'Arménie de manière adéquate. L'exploitation minière, le déboisement, la gestion des déchets et récemment les installations hydroélectriques sont des menaces importantes à l'environnement et des défis pour les écologistes. Nous les connaissons déjà.

J'aimerais toutefois mettre l'accent sur quelques changements positifs mineurs et autres que j'ai constatés en Arménie durant mon séjour dans ce pays.

L'AEN est bien établi maintenant. Nous n'avons qu'à nous améliorer et étendre notre travail. Deux ans auparavant, personne ne parlait de la gestion des déchets solides. Actuellement, presque tout le monde s'y est mis. Nous avons orienté nos efforts vers l'éducation environnementale et la réforme minière. Ce n'est qu'un début.

Quand je suis arrivé, Erevan était remplie de déchets. Aujourd'hui, avec l'installation de centaines de poubelles autour de *Kentron*, la ville est plus propre et des bacs de recyclage font leur apparition. *Après*² !

Quand je suis arrivé, le Parc Mashtots n'était un parc que de nom. C'était un espace ouvert comprenant un café, entouré de tas de poussière, d'ordures qui brûlaient et des chiens errants. Lorsque les activistes ont décidé de se battre pour sa survie, ma première pensée fut «Pourquoi? Ce n'est qu'une décharge.» Aujourd'hui, il est le plus beau parc d'Erevan, rempli quotidiennement par des gens qui s'allongent sur le

gazon, s'asseyent sur les bancs et utilisent les poubelles. Il est même plus beau que le Parc des amoureux, où il est interdit de s'allonger sur le gazon. Le Parc Mashtots pourrait servir de modèle à d'autres projets de développement de parcs, tels que l'espace abandonné devant le bâtiment du ministère entre les rues Nalbandyan et Hanrapetutyan.

(Photo par Kirk Wallace)

A propos du Parc Mashtots, les activistes ont fait leurs premières armes avec cette action. Même si le sauvetage des chutes de Trchkan d'une destruction totale fut leur première victoire, c'est au Parc Mashtots qu'ils ont fait leurs preuves. Je suis fier de dire que j'ai suivi Hrayr Savsyan dans les kiosques en franchissant le cordon de sécurité de la police en cette journée exceptionnelle de l'hiver 2012. Les actions des écologistes ont inspiré d'autres actions telles que les protestations contre la hausse des tarifs des trajets en *marshrutka* (minibus) qui ont été couronnées de succès.

Alen Amirkhanian a transformé le Centre Hakobyan pour l'Environnement à l'Université Américaine d'Arménie (AUA) en une vraie institution de recherche sur la politique environnementale. Il fait un travail remarquable malgré le fait qu'il occupe le poste de directeur depuis peu de temps. Son prochain objectif est de fonder un Centre d'exploitation minière responsable à l'AUA. Alen et ses collaborateurs travaillent sans relâche, ouvertement et en coulisses, pour amener la raison et la science à protéger l'environnement fragile de l'Arménie.

La *Foundation for the Preservation of Wildlife and Cultural Assets* (FPWC) a repris le Zoo d'Erevan et a littéralement sauvé la santé la vie des animaux. Tous ceux qui ont visité le Zoo avant 2011 ont pu constater le mauvais état des lieux. La FPWC gère également une zone tampon jouxtant la réserve de Khosrov. Leurs efforts commencent à porter des fruits car ils ont affirmé y avoir observé le très rare léopard caucasien. La FPWC continue à fournir une formation en matière environnementale à la jeunesse arménienne et travaille d'arrache-pied pour sensibiliser les gens aux questions liées à l'environnement. Ils méritent aussi un «*après*».

Armenia Tree Project continue à œuvrer assidûment. Cette organisation a planté des milliers et des milliers d'arbres depuis mon arrivé et a éduqué les gens. >>>

Hajogh : Rétrospective sur deux ans d'activisme environnemental en Arménie

C'est grâce à elle que le déboisement serait peut-être inversé en Arménie. Leur rôle directeur dans les questions environnementales sera d'autant plus nécessaire dans les années à venir.

A mes amis et associés, l'ONG *Green Lane, Tapan, Researchers for Bio-Heating Solutions*, Sir Timothy Straight (Consul de Norvège et de Finlande) entre autres: Je suis impressionné par votre rythme de travail et dévouement aux causes environnementales en Arménie. Par ailleurs, *Civilnet* offre une séquence dédiée aux questions environnementales, alors que *Hetq* et *Ecolur* enquêtent sur des abus dans ce domaine. Visitez ces sites sur Internet pour vous rendre compte de leur contribution au changement et au progrès en matière d'environnement. Ces organisations apportent l'éducation, l'innovation, la formation, l'information et l'énergie positive dans ce pays.

Je dois même acclamer quelques décisions gouvernementales. Il y a une tendance vers la réforme des lois relatives à l'évaluation de l'impact sur l'environnement. Les nouvelles lois qui entreront en vigueur cet automne ne seront pas parfaites mais représentent une amélioration. On observe aussi une tendance à reclasser les résidus miniers parmi les «déchets toxiques» de sorte que les compagnies minières soient taxées en bonne et due forme sur leur production. Je peux même affirmer, en toute confiance, qu'il y a des fonctionnaires du Ministère de la protection de la nature qui aiment l'environnement et veulent le protéger. Je sais que c'est étonnant! Ces individus doivent être soutenus et nous devons apprendre à travailler avec eux.

Quant à mes très bons amis Sona Ayvazyan, Anna Shahnazaryan, Arpine Galfayan et Artur Grigoryan, la diaspora et la plupart des Arméniens ne les connaissent pas, mais pour moi ils font partie du trésor national. Ils travaillent sans repli et, la plupart du temps, à leur propre compte, pour attirer l'attention sur des questions critiques. Si je pouvais les cloner je le ferais et en conséquence, l'Arménie se retrouverait dans une meilleure situation. Dès lors, à vous mes chers amis, héros méconnus d'Arménie: **HALAL A!**

Ces mesures positives, bien qu'elles soient modestes en apparence, ont fait une grande différence dans les mentalités et attitudes des Arméniens locaux. En Arménie, il existe un sentiment de pessimisme et de désespoir exacerbé parmi la population qui entraîne une très sérieuse crise d'émigration. Toutefois, l'espoir rejaillit avec toute victoire mineure. C'est là où la contribution de la diaspora est cruciale. Nous devons renforcer les organisations et personnes engagées dans la lutte pour la viabilité de la république à long terme en leur offrant notre soutien. Je n'ai mentionné que les organisations engagées dans le domaine d'écologie ; Il y en a tant d'autres œuvrant pour le renforcement de la société civile et les institutions démocratiques.

Avec le temps, j'ai appris que la seule et meilleure façon d'avoir un impact positif sur l'Arménie et de la soutenir est de participer activement dans le pays, d'une manière ou d'une autre. En créant une petite entreprise (de manière légale), en travaillant pour une ONG locale ou

ՀԱՅԱՍՏԱՆ 2014-ԻՆ ՍՄԱՐՔՅՈՒՆ ԵՒ ԹԱՊԼԵԹ ԴԻՏԻ ԱՐՏԱԴՐԷ

Ուուսական «ՌԻԱ Լուվոսթի» լրատու գործակալությունը կը հաղորդէ, որ Հայաստան 2014-ին սեփական արտադրութեան *թապլեթ* համակարգիչ եւ *սմարթֆոն* պիտի արտադրէ:

Լշեպ սարքերուն նախատիպերը ներկայացուած են ուրբաթ, 6 դեկտեմբերին վարչապետ Տիգրան Սարգսեանի կողմէ, ճարտարարուեստական խորհուրդի կիստին ընթացքին:

Վարչապետ Սարգսեան յայտնած է, որ հայամերիկեան միացեալ Technology and Science Dynamics Inc/Armtab Technologies ընկերութիւնը 2014-ի սկիզբը պիտի սկսի *Արմթապ թապլեթ* եւ *Արմֆոն* բջիջային հեռաձայններ արտադրել:

Ընկերութեան տնօրէն Վահան Շաքարեան յայտնեց, որ ընկերութիւնը արդէն զարգացուցած է *թապլեթի* փորձառական բնորոշներ, որոնք 3G եւ WiFi կարողականութեամբ Android platform-ով կը գործեն եւ օժտուած են 7.85, 7.9, 9.7 եւ 10.1 inch չափերու պաստառներով: Ընկերութիւնը նաեւ *սմարթֆոնի* օրինակ մը պատրաստած է:

Ան ըսած է, որ սարքերու softwareի զարգացումն ու պատրաստութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հայաստանի մէջ, իսկ կազմութիւնը՝ Միացեալ Լահանդներու եւ Հոնկ Բոնկի մէջ:

Շաքարեան պնդեց, որ սարքերը լաւ որակի եւ նկատառելի չափով աւելի աժան գինի մրցակիցներ պիտի ըլլան արդէն իսկ հանրածանօթ եղող մակնիշներու, թէւ սարքերուն գիներուն մասին յաւելեալ մանրամասնութիւններ չփոխանցեց:

Horizon

alors simplement en offrant une aide bénévole, les Arméniens de la diaspora peuvent faire bouger les choses. Les Arméniens de la diaspora viennent avec leurs expériences et compétences qui sont très limitées en Arménie. Les Arméniens de la diaspora apportent une énergie positive que la population locale a perdue tant au propre qu'au figuré. Avec une population de moins de trois millions d'habitants, le pays offre aux Arméniens de la diaspora quelque chose que l'on ne trouve pas très souvent dans la vie: Une opportunité légitime et rare de faire une différence pour l'avenir de tout le pays. Pensez-y!

Armenian Weekly (Traduction de l'anglais par Artzakank)

-
- 1. Bonne chance!
- 2. Bravo!
- 3. Bien fait!